ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ
В ОБЩИНА СИЛИСТРА
(2017 – 2018)

АПРИЛ 2017 г.

Съдържание

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ) 2

1. ВЪВЕДЕНИЕ 4

1.1. Нормативни основания. 4

1.2. Общи постановки за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в светлината на *Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование.* 4

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ 6

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2016/17 г. 6

2.2. Други социални услуги за деца или деца и възрастни в община Силистра 7

2.3. Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП). 8

2.4. Обезпеченост на образователната система със специалисти. 11

2.5. Материалните условия в институциите по отношение на обучението на ученици със специални образователни потребности. 14

2.6. Кариерното ориентиране на учениците. 15

2.7. Работа с деца с изявени дарби 16

2.8. Напускане на образователната система. Деца в риск. 17

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА 18

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ 20

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ 20

5.1. По оперативна цел 1: Осигуряване на **процес и среда на учене**, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. 21

5.2. По оперативна цел 2 – Осигуряване на **качество на човешките ресурси** за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици. 26

5.3. По оперативна цел 3: Организационно развитие на **институциите** в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование. 27

5.4. **По оперативна цел 4**: Подобряване на **материалните условия и достъпност на средата** за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование. 28

5.5. **По оперативна цел 5:** Подобряване на **взаимодействието** между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика....30

5.6. **По оперативна цел 6**: Сътрудничество с гражданското общество и подобряване на **обществената информираност и чувствителност** относно целите и принципите на приобщаващото образование. 32

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА 34

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ 34

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА....35

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ГПУ	Градско помощно училище
ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЕГ	Езикова гимназия
ЗБППМН	Закон за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“

ООС	Обединено общежитие за средношколци
СУ	Спортно училище
ОУ	Основно училище
ПГЛП	Професионална гимназия по лека промишленост
ПГПТ	Професионална гимназия по производствени технологии
ПГС	Професионална гимназия по строителство
ПГСУАУ	Професионална гимназия по стопанско управление, администрация и услуги
ПГМТ	Професионална гимназия по механотехника
ПЗГ	Професионална земеделска гимназия
ПИЦ	Превантивно-информационен център
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
ПМГ	Природоматематическа гимназия
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Нормативни основания.

Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Силистра е разработена в изпълнение на разпоредбата на **чл. 197 от Закона за предучилищното и училищното образование (*ЗПУО)* (**обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) и **чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование** (приета с ПСМ № 286 от 04.11.2016 г.)

В основата на Общинската стратегия стои Анализа на община Силистра за потребностите от подкрепа по чл. 196, ал. 3 от *ЗПУО*, приета от Общински съвет – Силистра С Решение № 326/29.09.2016 г., взето с Протокол № 14/29.09.2016 г. и Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, утвърдена от Областния управител на област Силистра. Реализира се в партньорство с всички заинтересовани страни на местно ниво: Община Силистра, Общински съвет – Силистра, институции в системата на предучилищното и училищното образование, Обществени съвети към училища и детски градини, РУО, РПУ, културни институции, МКБППМН, Общински съвет по наркотичните вещества младежки неформални организации и групи, неправителствени организации, работещи в областта на образованието, културата, спорта и екологията, териториални структури на заинтересованите централни държавни органи и др.

Стратегията включва и описание на предизвикателствата, определени въз основа на изводите от Анализа, стратегическите и оперативни цели, необходимите мерки и дейности в областта на подкрепата за реализиране на поставените цели.

1.2. Общи постановки за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в светлината на *Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование.*

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена) в системата на предучилищното и училищното образование (СПУО) осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито основни принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях
- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности в Областната стратегия за личностно развитие на децата и учениците.

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО) подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици и цели да осигури:

• съответствие с индивидуалните им потребности
• подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им;
• осъществяване на подкрепата за детето и ученика най- близко до мястото, където живее и учи .

В съответствие с постановката на чл. 174, ал.1 от ЗПУО осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в СПУО трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Използвани са данни от разработено и проведено анкетно проучване сред участниците в образователния процес, както следва: 347 ученици от гр. Силистра, 70 ученици от училищата в с. Проф. Иширково и Брадвари, 93 родители и 134 учители.

Според чл. 176, ал. 1 от *ЗПУО* и чл. 4, ал. 2 от *Наредбата за приобщаващото образование,* подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с индивидуалните им потребности и има за цел да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Редът за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа се урежда с *Наредбата за приобщаващото образование*.

Съгласно чл. 171, ал. 1, т. 7 от *ЗПУО,* получаването на обща и допълнителна подкрепа е право на детето и ученика.

Чл. 177, ал. 1 от *ЗПУО* и чл. 4, ал. 1 от *Наредбата за приобщаващото образование* определят два вида подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от *ЗПУО*	**Допълнителна** подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от *ЗПУО*
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
1. екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; 2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; 3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); 4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; 5. консултации по учебни предмети; 6. кариерно ориентиране на учениците; 7. занимания по интереси; 8. библиотечно-информационно обслужване; 9. грижа за здравето; 10. осигуряване на общежитие; 11. поощряване с морални и материални награди; 12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;	1. работа с дете и ученик по конкретен случай; 2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; 4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; 5. ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно чл. 81 от ***Наредба за приобщаващо образование,*** допълнителната подкрепа е: – **краткосрочна** (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение) – **дългосрочна** – повече от един етап или степен на обучение или за целия

13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; 14. логопедична работа.	период на обучение.

Основен принцип на ***Закона за предучилищното и училищното образование*** е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи. Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие, а в случаите по чл. 111, ал. 1, т. 1 от *ЗПУО* – в домашни или болнични условия.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНАТА И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

В анализа са разгледани ключовите фактори и елементи от предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и изводите за основната насока за бъдещи действия, които следват от силните и слаби страни на настоящата ситуация.

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции за учебната 2016/17 г.

Към момента на изготвяне на Стратегията в община Силистра съществуват следните образователни институции:

- **16** училища – основни, средни, профилирани и професионални;
- **3** центъра за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс, Народна астрономическа обсерватория „Галилео Галилей“, Обединено общежитие за средношколци „Младост”;
- **9** детски градини, разпределени в 7 населени места;
- **1** специализирано обслужващо звено по чл. 27 и чл. 50, ал. 1, т. 5 от *ЗПУО* – Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование в Силистра.

Несамостоятелно общежитие към училище има към Професионална земеделска гимназия „Добруджа”, гр. Силистра.

В процес на преобразуване съгласно § 13 от Преходните и Заключителни разпоредби на *ЗПУО* е Градско помощно училище „Софроний Врачански” в гр.Силистра, което, до една година от влизане в сила на закона, следва да стане Център за специална образователна подкрепа[1] по чл. 49 , ал. 2 от *ЗПУО.* На територията Област Силистра, съответно и в Община Силистра, Градско помощно училище „С. Врачански” е единствената по своята същност и форма на организация на обучението специализирана институция за обучение на деца с умерена и тежка степен на интелектуална недостатъчност от I до VIII кл. Училището е създадено през 1968 г. Поради липса на условия за нощуване, се обучават ученици от гр. Силистра и селата Айдемир и Калипетрово. От 2010 г. броят на учениците е намален за сметка на множеството увреждания, които съпътстват интелектуалната

[1] Вид център за подкрепа на личностно развитие.

недостатъчност, разстройства от аутистичния спектър, емоционални, поведенчески и сензорни разстройства, комуникативни нарушения и липса на говор, физически увреждания, синдроми, епилепсии. Всички ученици в ГПУ са с множество увреждания. В извънучебно време те са потребители на следните социални услуги: Дневен център за деца и младежи с увреждания – 13, Център за настаняване от семеен тип – 5. При 5 ученика, поради тежките увреждания, обучението се осъществява чрез изнесена форма.

ИЗВОД: Съществуват разнообразни институции за подкрепа, както на деца и ученици със СОП, така и на деца и ученици с изявени дарби. Училищата в община Силистра могат да избират между разнообразни възможности за обезпечаване на грижата за децата и учениците със СОП.

2.2. Други социални услуги за деца или деца и възрастни в община Силистра

Център за обществена подкрепа – предлага комплекс от социални услуги за деца в риск и техните семейства и е с капацитет 20 места, като към ноември 2016 г. обслужва 39 деца в риск и техните семейства. Дейностите на Центъра са насочени към следните целеви групи: деца, жертви на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение или наказание в или извън семейството им; деца, за които съществува опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие; деца със СОП; деца, необхванати от образователната система, в риск от отпадане или отпаднали от училище, както и семействата на тези деца.

Център за социална рехабилитация и интеграция за деца и лица с увреждания - капацитетът на центъра е 25 места, като към ноември 2016 г. 4 деца ползват рехабилитационни услуги. Услугите на Центъра са фокусирани върху потребностите на деца и възрастни с физически увреждания, деца и възрастни с интелектуална недостатъчност, деца и възрастни с комбинирани нарушения, самотно живеещи възрастни хора, деца и лица с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието. Центърът за социална рехабилитация и интеграция предоставя комплекс от социални услуги, свързани с разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, логопедична и психологична терапия, социално-правни консултации, обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.

Дневен център за деца и младежи с увреждания – капацитетът на Центъра е 48 места. Към ноември 2016 г. услугите на Центъра ползват 81 деца и младежи от община Силистра. Предоставя дневна грижа и почасови социални услуги. На потребителите е осигурен безплатен транспорт – извозване от дома на потребителя до Центъра и обратно, както и до учебното заведение, което посещават децата и обратно, безплатна храна за децата до 18-годишна възраст, медицински грижи, корекционно-компенсаторна и възпитателна работа, логопедична терапия, арт-терапия, музикотерапия, психологична помощ, кинезитерапия и др.

Дневен център към Дом за медико-социални грижи за деца – капацитетът на дневния център е част от общия капацитет на Дома и наброява 60 места. Към ноември 2016 г. услугите му ползват 63 деца от област Силистра и от други области в страната. Дневният център към Дом за медико-социални грижи за деца предоставя следните специализирани услуги: продължително медицинско наблюдение, диагностициране, лечение и

рехабилитация на деца с хронични заболявания и медико-социални проблеми; училище за родители – социално-правно подпомагане на самотни бременни и самотни майки, майки с рискова бременност, родители на увредени деца, родители със социални или здравни проблеми.

Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността или в домашна среда – Капацитетът на Центъра е 90 места, като към ноември 2016 г. от 90 потребители, ползващи услугите на Центъра, 24 са деца. Центърът осигурява достъп до интегрирани услуги, включително социални и здравни, според специфичните потребности на потребителите на социалната услуга. Целта му е подобряване качеството им на живот и на достъпа им до услуги за социално включване, чрез предоставяне на специализирани услуги от лични и социални асистенти, педагог, психолог, рехабилитатор и медицински специалист.

Приемна грижа – В община Силистра услугата се предоставя от 20 приемни семейства, в които са настанени 19 деца на възраст от 0 до 18 години. Това е мярка на закрила, регламентирана със Закона за закрила на детето у нас. Тя позволява на децата, лишени от родителска грижа, да бъдат отглеждани в семейна среда и да получат възможност за личностно развитие, развитие на техните възможности и таланти, гарантира достъпа им до здравеопазване, образование и участие във всички сфери на обществения живот.

ИЗВОД: Посочените социални услуги извършват дейности, близки до посочените в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО – превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците със СОП. В тези социални услуги работят специалисти, които могат да са полезни за предлагането на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини и да компенсират недостига на специалисти в тях. Опитът на община Силистра от управлението на тези услуги е полезен при вземането на решение за разкриване на нови институции по ЗПУО или за възлагане на ресурсното подпомагане на деца и ученици със СОП на лицензирани доставчици на социални услуги.

2.3. Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Данните в този раздел са според Националната електронна информационна система за предучилищното и училищно образование (НЕИСПУО) или предоставени от училищата. За Община Силистра към м. февруари 2017 г. ситуацията по ДГ и училища е следната:

№	Населено място	Институция	брой деца/ ученици със СОП
1.	гр.Силистра	ДГ „Нарцис“	3
2.	гр.Силистра	ДГ „Роза“	5
3.	гр.Силистра	ДГ „Ян Бибиян“	7
4.	гр.Силистра	ДГ „Добруджа“	5
5.	гр.Силистра	ДГ „Радост“	7
6.	гр.Силистра	ДГ "Иглика"	6

7.	с.Калипетрово	ДГ "Здравец"	0
8.	с.Проф.Иширково	ДГ "Детелина"	0
9.	с. Айдемир	ДГ „Мир“	3
10.	гр.Силистра	СУ „Н.Й.Вапцаров“	36
11.	гр.Силистра	ПМГ „Св.Кл.Охридски“	0
12.	гр.Силистра	ЕГ „Пейо Яворов“	1
13.	гр.Силистра	ОУ „Св.св.Кирил и Методий“	28
14.	гр.Силистра	ОУ „Отец Паисий“	16
15.	гр.Силистра	ОУ „Иван Вазов“	25
16.	гр.Силистра	СУ „Дръстър“	9
17.	с.Брадвари	ОУ „Св.св.Кирил и Методий“	11
18.	с.Проф. Иширково	ОУ „Св.Кл.Охридски“	0
19.	с.Калипетрово	ОУ „Св.св.Кирил и Методий“	10
20.	гр.Силистра	ПГСУАУ „Атанас Буров“	10
21.	гр.Силистра	ПГМТ „Владимир Комаров“	1
22.	гр.Силистра	ПГПТ „Евлогий Георгиев“	3
23.	гр.Силистра	ПГС “Пеньо Пенев“	0
24.	гр.Силистра	ПЗГ „Добруджа“	0
25.	гр.Силистра	ПГЛП „Пенчо Славейков“	15
	Общо:		**201**

Най-голям е броят на учениците със СОП в СОУ „Н.Й.Вапцаров“ /36/, ОУ „Св.св.Кирил и Методий“ /28/, и ОУ „Иван Вазов“ /25/, а на децата - в ДГ „Радост“/7/ и ДГ „Ян Бибиян“ /7/.

Делът на ученици със СОП в училищата е 3,4 %, в детските градини също е 3,4 %. Центровете за подкрепа за личностно развитие не работят с деца и ученици със СОП.

Към м. февруари 2017 г. НЯМА деца и ученици със СОП в 3 училища (19%) и в 2 детски градини (22%). Това обаче не означава, че тези образователни институции нямат ангажименти към разнообразните форми и подходи от общата подкрепа за личностно развитие, съобразно *Наредбата за приобщаващо образование*.

На второ място, потребностите на **25** ученици от ОУ „Иван Вазов“, гр. Силистра, се посрещат по проекта на МОН BG05M2OP001 – 3.003 – 0001 „*Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“* по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. В тези институции на практика вече се прилага модела на самостоятелно предоставяне на допълнителна подкрепа.

Така образователните институции, в които има деца и ученици със СОП и в най-голяма степен са ангажирани с реформата на приобщаващото образование, са 7 детски градини и 13 училища към настоящия момент. Тези общо **20** образователни институции са изправени

пред предизвикателството да осмислят, да се подготвят и да приложат новата нормативна уредба за допълнителната подкрепа на децата и учениците със СОП.

Предизвикателството за децентрализиране и индивидуализиране на грижата за децата и учениците със СОП има различни измерения за всяка от тези институции. Така например, в 3 от 13 училища и във всички детски градини броят на децата и учениците със СОП е от 1 до 7:

- с 1 дете/ученик – **2** училища
- с 2 деца/ученици – **няма**
- с 3 деца/ученици – **3** институции (1 училища и 2 ДГ)
- с 4 деца/ученици – **няма**
- с 5 деца/ученици – **2** ДГ
- с 6 деца/ученици – **1** ДГ
- с 7 деца/ученици – **2** ДГ

Тези общо 10 институции не биха могли самостоятелно да поддържат норма за преподавателска заетост на един ресурсен учител. Те ще се нуждаят от специалисти от общински Център за подкрепа за личностно развитие или Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование и Център за специална образователна подкрепа, или ще споделят един и същ специалист на непълен работен ден.

Извън тази група остават **11 училища (включително и Градско помощно училище),** които имат по 8 и повече ученици със СОП и имат потенциал да се справят самостоятелно с осигуряването на ресурсното им подпомагане. За **2** от училищата това вече е факт. ОУ „Св.св. Кирил и Методий“, гр. Силистра и ОУ „Св.св. Кирил и Методий“, с. Калипетрово имат назначени ресурсни учители в училище.

Училищата с най-голям потенциал да се справят с децентрализираната самостоятелна грижа за учениците със СОП са представени в таблицата по-долу в низходящ ред по общ брой ученици за учебната 2016/2017 г., към м.февруари 2017 г.:

№	училище/ детска градина	населено място	община	общ бр. ученици за 2016/17	бр. ученици със СОП	% със СОП
	СУ „Никола Вапцаров“	Силистра	Силистра	561	36	6,42
	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Силистра	Силистра	442	28	6,33
	ОУ „Отец Паисий“	Силистра	Силистра	427	16	3,74
	ПГСУАУ „Атанас Буров“	Силистра	Силистра	462	10	2,60
	ОБЩО:			**1892**	**90**	

В посочените 4 училища с най-голям общ брой ученици са съсредоточени **55%** от учениците със СОП. В случай, че тези училища успешно се справят с прехода към децентрализирано обезпечаване на ресурсно подпомагане, за учениците ще бъде постигнат значителен прелом в новата

политика.

Към м. декември 2016 г. следните училища вече са избрали самостоятелното организиране и финансиране на ресурсното подпомагане на учениците със СОП:

- ПГСУАУ „Атанас Буров“, гр. Силистра;
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Силистра;
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Калипетрово.

Положителен аспект, който ще се запазва и развива, е преобладаващото обхващане на учениците със СОП в професионално обучение.

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и нагласяне на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

2.4. Обезпеченост на образователната система със специалисти.

Към началото на учебната 2016/17 г. педагогически съветници има в следните училища:

1. ПМГ „Св. Климент Охридски“, гр. Силистра
2. СУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Силистра
3. ПГСУАУ „Атанас Буров“, гр. Силистра – ½ щат
4. ОУ „Отец Паисий“, гр. Силистра – ½ щат
5. ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Силистра

Към началото на учебната 2016/17 г. психолози има в следните училища:

1. ОУ „Иван Вазов“, гр. Силистра
2. ПГСУАУ „Атанас Буров“, гр. Силистра – ½ щат (заема се от лицето, заемащо ½ щат педагогически съветник)

В 31% от училищата има назначени педагогически съветници или психолози. В детските градини все още няма практики за назначаване на такива специалисти.

Към началото на учебната 2016/17 г. в Градско помощно училище „Софроний Врачански“, гр. Силистра работят 4-ма учители на деца с

умствена изостаналост.

Към началото на учебната 2016 – 2017 г. в Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование работят следния брой специалисти:

- правоспособни ресурсни учители – **14**
- неправоспособни лица, назначени на длъжност „ресурсен учител“ – **13**
- психолози – **4**
- логопеди – **4** правоспособни и **1**, назначено на длъжността, неправоспособно лице

Част от тези педагогически специалисти в РЦПППО (16%) живеят извън гр. Силистра и работят в училищата в съответните общини – Дулово, Тутракан

Професионалната подготовка на работещите в РЦПППО, гр. Силистра е на високо ниво. От създаването на Центъра преди 10 години, педагогическите специалисти са участвали в множество високо специализирани курсове.

На областно ниво, квалификационни форми за широк кръг педагогически специалисти се организират от РУО. За периода 2012 – 2016 **275** педагогически специалисти са участвали в обучения на тематика, свързана с допълнителната подкрепа, а **705** участника в обучения, които се отнасят към общата подкрепа.

ТЕМА	**форма**	**год.**	**водещ на обучението**	**обучаваща институция**	**бр. уч.**	**целева група**
Обучение на деца със СОП	квалификационен курс	2012	доц. И. Дерижан	„Протекта“	30	директори на училища
Работа с деца с дислексия, хиперактивност и деца с нарушена концентрация	квалификационен курс	2012	гл. ас. Г. Вълчев	„Протекта“	25	начални учители
Ролята на учителския екип за подпомагане на деца със СОП	семинари по общини	2014	специалисти от РЦ	РУО и РЦ	81	учители и директори на ДГ
Работа с деца с увреждания от аутистичния спектър – характерни особености, насоки	семинари по общини	2015	специалисти от РЦ	РУО и РЦ	113	учители по в ДГ
Special Educational Needs – Прилагане на индивидуален и диференциран подход в обучението. Подкрепа и работа с деца със СОП, със социални, емоционални и поведенчески затруднения. Работа с даровити деца.	квалификационен курс	2015	гл.ас. Сияна Харизанова	НБУ	26	учители по АЕ в начален и прогимн. етап
ОБЩО:					**275**	

Социализация на речево развитие и творческата дейност в предучилищното образование	семинар	2012	гл. ас. Юлия Дончева	РУ „А. Кънчев“	26	учители и директори на ДГ
Развитие на личностните и социални умения на детето от 3 до 7 години	Семинар – тренинг	2012	Марияна Ризова	ДИПКУ-Варна	34	учители и директори на ДГ
Изправителен комплекс с профилактична цел за деца от 5 до 7 години	методич. среща	2013	Галя Стоянова	ОДК Силистра	83	учители и директори на ДГ
Възпитателни въздействия за постигане на положителен ефект при работа с деца от предуч.възраст	семинар с открита ситуация	2013	Д. Гайтанджиева	РУО	25	учители и директори на ДГ
Психологически аспекти при работа с деца от ПУВ	семинар-тренинг	2013	екип от спец. от РЦ	РУО	109	учители и директори на ДГ
Управление на гнева и контрол на агресивното поведение	практич. семинар	2013	доц. Даниела Тасевска	РААБЕ	30	класни ръковод., пом. дир., педаг. съветници
Кинезитерапия в детската градина	практикум	2013	Галя Стоянова	ОДК Силистра и РУО	130	директори и учители в ДГ
Кинезитерапия в детската градина	семинар с открита ситуация	2014	Д. Гайтанджиева, В. Илиева	ОДК - Силистра и РУО	28	учители и директори на ДГ
Основен курс за оказване на първа долекарска помощ за деца и ученици	тематичен курс	2014	д-р Симеонов	МОН, БЧК	30	учители в прогимназ. етап
Интерактивни методи за педагогическо взаимодействие детска градина – родители	квалификационен курс	2015	гл.ас. Д-р. Златка Димитрова	Бургаски университет „Ас. Златаров“	100	директори и учители по ПУВ
Образователното огрмотяване на деца и ученици в прехода от предучилищна към училищна степен	семинар	2015	П. Лазарова, Н. Сапунджиева	РУО	72	начални и детски учители
Проблеми в обучението по БЕЛ в прехода между начален и прогимназиален етап	квалификационен курс	2016	гл. ас. Деспина Василева	СИЛА	38	начални учители и възпитатели
ОБЩО:					**705**	

<u>ИЗВОД:</u> Въпреки системната квалификация на работещите в РЦПППО, високият брой неправоспособни лица (38%), назначени на

длъжности в РЦППППО, показва съществена неподготвеност на системата като цяло, за качествено прилагане на новата нормативна уредба за приобщаващото образование. Не е достатъчен броят на назначените в училищата и детските градини педагогически съветници и психолози. Това означава, че функциите на тези специалисти се изпълняват от други членове на педагогическите колективи, без да имат подготовка и време за това. Все още не е достатъчен обхватът и задълбочеността на квалификацията на учителите в училищата и детските градини и няма критична маса на промяна в нагласите на учителите да припознават като свое професионално поле и работата с деца и ученици със СОП, дори и те да са малка част от учениците, с които работят.

2.5. Материалните условия в институциите по отношение на обучението на ученици със специални образователни потребности.

За учебната 2016/17 г. година материално-техническата база на РЦППППО е както следва: Сензорна зала, зала „Социални умения и рехабилитация“, Биофийтбек кабинет, Ресурсен кабинет с Монтесори материали и езиково-говорна рехабилитация. Всички специалисти са обезпечени с преносими компютри. Тази база е резултат от инвестиции в продължение на 10 години от възникване на институцията.

В община Силистра обзаведени кабинети, пригодени за ресурсно подпомагане и снабдени с дидактични материали, има в ДГ „Радост“, ОУ „Отец Паисий“, СУ „Н. Й. Вапцаров“ – 2 кабинета, СУ „Дръстър“, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Силистра, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Калипетрово, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Брадвари, ПГСУАУ, ПГЛП, ПГПТ. В детските градини обаче, материалните условия за провеждане на качествени занятия не са добри. Често се случва да се работи с децата в хранилища, коридори, учителски стаи.

Градско помощно училище „Софроний Врачански“ разполага със 7 класни стаи, 4 кабинета, 4 административни стаи, машинно отделение, актова зала, зала за лечебна физкултура и физкултурен салон. Класните стаи са адаптирани за обучение на деца със СОП. В тях са пригодени кътове за отдих, учебна и социално-битова дейност, има компютри и интернет връзка, които подпомагат обучението на учениците с образователни игри. По програма са оборудвани зала с уреди за лечебна физкултура, игротека, кабинет по безопасност на движението, кабинет за социално-битови дейности и медицински кабинет.

Проекти по Национална програма „*Създаване на достъпна архитектурна среда*“ на Министерството на образованието и науката през 2015 г. са изпълнявали ПГСУАУ „Атанас Буров“ и ПГС „Пеньо Пенев“. През 2016 г. няма одобрени училища за включване в програмата.

По данни към декември 2016 г. състоянието на достъпната архитектурна среда в училища и детските градини от областта е както следва (данните са по сгради/корпуси, а не по институции):

- изградени рампи – в **5 сгради**. Те представляват само 20% от учебните корпуси, използвани от училищата и детските градини в общината.
- изградени асансьорни уредби – **в 1 сграда** (в учебния корпус на ОУ „Отец Паисий“);
- изградени подемни платформи – **в 2 сгради** (в учебните корпуси на ПГС, „Пеньо Пенев“, ПГМТ „Владимир Комаров“);
- маркиране на маршрути и обозначение на помещенията, осигуряващи достъпната архитектурна среда – **в 5 сгради** (учебния корпус на ОУ „Отец Паисий“, ГПУ „Софроний Врачански“, 2 сгради на ДГ „Роза“ и ДГ „Нарцис“).

ИЗВОД: Поставено е начало на изграждане на материална база в детските градини и училищата, но тя все още не е достатъчна за качествено обучение на деца и ученици със специални образователни потребности. Сегашното състояние е резултат повече от пригаждане на помещения и опити за частично решаване на проблемите, според наличните ограничени финансови ресурси. Архитектурната достъпност е факт за малък брой образователни институции. Необходими са концентрирани целеви средства и планирани действия за привеждането на материалните условия в съответствие с нормативните изисквания.

2.6. Кариерното ориентиране на учениците.

Център за кариерно ориентиране – Силистра е основан по проекта на Министерството на образованието и науката BG051PO001-4.3.02 „*Система за кариерно ориентиране в училищното образование*“. Проектът бе осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз в периода 2012 – 2015 г. Центърът е разположен в помещения, предоставени за безвъзмездно ползване от община Силистра в сградата на ул. „Добрич“, № 23, ет. 1. В рамките на този първи проект бяха обучени кариерните консултанти, разработени инструментариум и ресурси за обучение на учениците и оборудван центъра. Общо 12 630 ученика са консултирани и информирани за периода октомври 2012 г. – декември 2015 г.

От февруари 2016 г. се изпълнява нов проект на МОН BG05M2OP001-2.01 – 0001 „*Система за кариерно ориентиране в училищното образование*” за периода 2016 – 2017 г. с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Кариерните консултанти работят с ученици от I до XII клас от всички видове училища, като им се предоставят услуги по кариерно ориентиране, в съответствие с конкретните им индивидуални потребности и етапи на кариерно развитие. Обучението на учениците се осъществява чрез групови дискусии по теми от 30 филма за кариерно ориентиране в училищното образование, тренинги, викторини и състезания по Програмата за кариерно ориентиране на ниво училище, решаване на въпросници и работа с интерактивни упражнения. Темите, по които се работи с учениците, са: Как изглежда мечтаната професия в реалния живот; Дарби и таланти; Кои образователни алтернативи са подходящи за мен; От къде мога да намеря необходимата информация; Какво зная за образователната система; Да построим една привлекателна класна стая за щастливи ученици; Моите силни страни; Имената на професиите; Признаци на групиране на професиите; Как да постигна професионалната си цел; В семейството на професиите; Умение за вземане на решение; Дърво на професиите и др.

Учениците от целевата група получават информация и консултация при прехода от една образователна степен към друга, при прехода от образование към заетост, когато са в риск да напуснат училище без завършена степен на основно или средно образование/без придобита степен на професионална квалификация, когато имат специални образователни потребности. За периода от месец март до 31.12.2016 г. **1519** ученици от I до XII клас са участвали в групови обучения, а **173** ученици са преминали през индивидуални консултации.

От учебната 2016/2017 г. в пилотното училище ПМГ „Св. Климент Охридски“ се апробира училищен модел за кариерно ориентиране.

ИЗВОД: В рамките на двугодишния период, който обхваща областната стратегия, изпълнението на проекта BG05M2OP001-2.01 – 0001 „*Система за кариерно ориентиране в училищното образование*" ще приключи. След този момент общините и училищата следва да организират своята работа по предоставяне на кариерно консултиране на децата и учениците (като част от общата подкрепа за личностно развитие), ползвайки опита и ресурсите, създадени по проекта. Тази функция следва да се има предвид при евентуалното създаване на нова общинска институция – център за подкрепа за личностно развитие.

2.7. Работа с деца с изявени дарби

Работа с талантливи и даровити деца в свободното им от учебни занятия време в областта на науката, изкуството и спорта в Община Силистра е приоритет на Обединен детски комплекс и Народна астрономическа обсерватория. В годините те доказаха, че са институции, които целенасочено работят за откриване на таланта на детето и имат интердисциплинарен характер на обучение и все повече се превръщат в сигурна среда за общуване на децата и учениците. Тези две институции затвърдиха своето място, като предлагат условия за алтернативна заетост на младите хора в борбата срещу негативите на обществото ни, които все по драстично нарастват: агресия, насилие, наркомания, проституция, алкохолизъм. В ОДК 888 деца и ученици са включени в дейности в три направления – наука и техники, изкуства и спорт, а в НАО „Галилео Галилей" – 160 деца и ученици се обучават в направление наука и техники в областта на астрономията. Значителна част от работата на педагогическата колегия е насочена и към кариерното ориентитане на младите хора.

Община Силистра стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити деца чрез *Общинската програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби.* През 2015 г. по програмата еднократно финансово стимулиране получиха 99 деца, 3-ма ученика получават едногодишни стипендии в размер на 135 лв. на месец за класиране в национални състезания. Средствата, изразходени за обезпечаване на Програмата през 2016 г., са в размер на 4 350,00 лв. За 2017 г. техният размер е 5 000,00 лв. На територията на община Силистра в свободното им време, с децата и учениците работят 29 спортни клуба и 22 читалища.

От началото на учебната 2016/17 г. училищата в област Силистра участват в проект на Министерството на образованието и науката *BG05M2OP001-2.004 – 0004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час) – фаза 1"*. Един от компонентите по проекта е формирането на групи за извънкласни дейности по интереси за учениците от I до XII клас в дневна форма на обучение. Проектът ще продължи до 31.10.2018 г. Около 40% от общия брой ученици в участващите училища са включени в проекта. Изискване по проекта е групите да покажат своите умения в публични изяви. Специфичен момент в проекта е изискването за включване на родители в извънкласните форми като водещи или представящи свои умения в определен брой часове.

ИЗВОД: Дейностите на институциите, ориентирани към дарбите и интересите на децата и учениците в свободното им време, са разнообразни и имат дълги традиции. Учениците могат да избират, както между форми, предлагани в училищата, така и между предлагани от други организации и институции и по проекти. Значителен ефект върху обхвата и разнообразието на предлаганите форми в периода на

стратегията ще окаже проекта на МОН BG05M2OP001-2.004 – 0004 – Твоят час – фаза 1. Законът за предучилищното и училищно образование дава възможности за индивидуална подкрепа на дарбите на децата и учениците и чрез гъвкави форми на обучение във формалното образование и в свободното време.

2.8. Напускане на образователната система. Деца в риск.

Училищните ръководства и Община Силистра полагат усилия за ограничаване на учениците, които не посещават училище. Създадена е практика за всеки напуснал ученик директорите да подават информация до кмета на населеното място и до дирекция „Социално подпомагане" по местоживеене. За учебната 2015/2016 г. са напуснали **11** ученици. На **4 о**т тях не може да бъде установено местопребиваването им въпреки опитите да бъдат издирени чрез писма до кметовете на населените места, за които има информация, че са пребивавали там. **2 у**ченици от новата учебна година отново са записани в училище. Към настоящият момент са постъпили **1** Доклад за ученик от ОУ „Св.св. Кирил и Методий", с. Калипетрово, който е отписан от изминалата учебна година и не е записан за учебната 2016/2017 г., както и 1 Доклад за напуснал ученик от същото училище.

За намаляване броя на тези ученици голяма роля играят изключително добрите контакти с училищните ръководства и отдел "Закрила на детето". Индивидуализираната информация от докладите очертава следния профил за напусналите ученици:

- отпадналите са от социално слаби многодетни семейства с нисък доход и необразованост на самите родители;
- децата често се отглеждат от други роднини;
- за втора година в същия клас;
- ученици със СОП;
- половината от учениците не са били на целодневно организация на учебния ден;
- половината от напусналите ученици са със слаб успех, но за останалата част това не е бил основния проблем.

Като водещи фактори за напускане на образованието в докладите са посочени:

- безотговорност на родителите, липса на средства, безработица;
- ранни бракове;
- непосещаване на учебни занятия.

За решаване на проблема с пълното обхващане на децата в задължителна училищна възраст Община Силистра има разработена и приета от Общински съвет Програма за образователна и социална интеграция на децата и учениците в риск. На нейна база са разработени такива програми в детските градини и училищата, съобразени с особеностите и проблемите във всяко едно учебно заведение. В изпълнение на Програмата в детските градини и училищата се води регистър за деца в риск, сформирани са екипи за подкрепа според индивидуалните нужди за набелязване на мерки за въздействие. Периодично се анализират потребностите на децата и учениците, както и на техните семейства и се търси начин за подкрепа и решаване на проблемите. За проследяване движението на учениците от закритото СОУ «Юрий Гагарин» е създадена е информационна банка с база-данни, чрез която се следи процеса на насочване и записване на учениците. Поддържа се постоянна връзка с директорите на училищата от община Силистра за

осъществяване на контрол и своевременно информиране за записването на учениците, потвърдено със съобщения. Изградена е оптимална и гъвкава транспортна схема до град Силистра с наличните училищни автобуси като е осигурено безопасното придвижване на учениците до съответното училище. В училищата са осигурени необходимите условия за хранене както на пътуващите, така и на всички учениците, включени в целодневна организация на учебния ден – помещения за столово хранене и кетъринг.Тези процеси на реинтеграция са възможни, благодарение на подобрената комуникация между училищата и институциите за закрила на детето.

<u>ИЗВОД:</u> Има малка, но устойчива тенденция за намаляване на ежегодния брой напускащи училище ученици. Институциите поотделно водят активна политика в рамките на своите правомощия за предотвратяване на напускането на училище и връщането в образователната система на напусналите ученици. Недостатъчна е все още координацията и обмена на данни между институциите за действителен комплексен подход към проблемите, водещи до отпадане от образователната система. Факторите, водещи до напускане на образователната система, са идентифицирани. Необходимо е да се работи по преодоляването на проявата им за всеки конкретен случай. Високо се оценява и значението на ранното детско развитие и качественото предучилищно образование като фактор за предотвратяване на отпадането от образователната система.

Реинтегрирането в училище, без съпътстващи мерки за значителна и концентрирана обща подкрепа на ученика, ще водят до повторно и вече трайно отпадане.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода на първата Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Силистра са свързани с прехода към нова философия и организация на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик, изразени в нова нормативна уредба. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование* поставят следните предизвикателства:

3.1. Нормативните промени изискват преобразуване на институции, дава се възможност за възникване на нови институции, променят се задачите на съществуващите институции, променят се взаимоотношенията между институциите. Тези многопосочни промени следва да се осъществят по начин, който осигурява непрекъснатост на грижата за децата и учениците и институциите да получат необходимата подкрепа в преходния период.

3.2. Новите задачи на институциите и на педагогическите специалисти изискват нови компетентности, нов поглед на педагогическите специалисти върху собствената им работа. В училищата и детските градини са необходими и нови специалисти, с които ще се разшири и кръгът на участниците в екипната работа, която е основен подход в приобщаващото образование.

3.3. Реформата в предучилищното и училищно образование е свързана и с промени във финансирането на дейностите за обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците.

3.4. Осъществяването на ценностите и на организацията на приобщаващото образование изисква просветеност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички и за необходимата толерантност и търпимост.

4. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

4.1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

В двегодишния период на първата Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците да се осигурят ключовите фактори и ресурси за успешен старт в осигуряването в образователните институции на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

4.2. ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

4.2.1. **Оперативна цел 1**: Осигуряване на **процес и среда на учене**, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

4.2.2. **Оперативна цел 2**: Осигуряване на **качество на човешките ресурси** за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

4.2.3. **Оперативна цел 3**: Организационно развитие на **институциите** в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование.

4.2.4. **Оперативна цел 4**: Подобряване на **материалните условия и достъпност на средата** за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

4.2.5. **Оперативна цел 5**: Подобряване на **взаимодействието** между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

4.2.6. **Оперативна цел 6**: Сътрудничество с гражданското общество и подобряване на **обществената информираност и чувствителност** относно целите и принципите на приобщаващото образование.

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според шестте оперативни цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, образователните институции и другите държавни институции, които ще планират и изпълняват конкретни дейности, според своите компетентности.

5.1. По оперативна цел 1: Осигуряване на **процес и среда на учене**, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

5.1.1. **Мярка 1** Осигуряване на качествено и задълбочено **оценяване на индивидуалните потребности** на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

- Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и 22 от *Наредба за приобщаващото образование* за разпознаване на обучителни трудности у децата и учениците.
- Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие (чл. 10 от *Наредбата за приобщаващо образование*).
- Ранно оценяване от педагогическите специалисти в детската градина на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца – извършва се съгласно глава втора, раздел I на *Наредба за приобщаващото образование* (чл. 8 до чл. 11) и включва три аспекта: ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности, определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език и идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.
- Прецизиране на степента и вида на увреждане на конкретно дете, определяне на достатъчния брой часове за ресурсно подпомагане и на необходимата работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор и др.
- Организиране на обучение на педагогически съветници, кл. ръководители, социални работници и обществени възпитатели по въпросите на приобщаващото образование

5.1.2. **Мярка 2** Прилагане в образователните институции на методи и подходи за ефективна работа с децата и учениците с обучителни трудности във формите за **общата подкрепа** за личностно развитие (чл. 20, 23 – 26 от *Наредба за приобщаващото образование*).

- Организиране в училищата на допълнителни обучения по учебни предмети, консултации по учебни предмети.
- Организиране в училищата и детските градини на логопедична работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения (чл. 21 от *Наредба за приобщаващото образование).*
- Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма – начин за

достойно преживяване в социума, за учене, научаване и участие в естествената им социална среда, съобразно техните оптимални възможности.

- Организиране на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в център за подкрепа за личностно развитие – ООС „Младост“, гр. Силистра съгласно чл. 37 от *Наредба за приобщаващото образование* – настаняване на ученици, осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовка на учениците, провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа, организиране и провеждане на занимания по интереси, работа с родители.

5.1.3. **Мярка 3** Организиране в образователните институции на **допълнителна подкрепа** за личностно развитие на децата и учениците със СОП в съответствие с новата нормативна уредба – *ЗПУО* и *Наредба за приобщаващото образование* – разяснителни дейности, подготовка, прилагане на нормативната уредба, развитие на практиките.

- Създаване в училищата и детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете и ученик, за което ще се извършва оценка на индивидуалните потребности и ще се предоставя допълнителна подкрепа – чл. 188 и 189 от *ЗПУО*, чл. 132 от *Наредба за приобщаващото образование*.
- Взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦППО, във връзка с одобряването или не на оценките на ЕПЛР или извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи – чл. 190, ал. 3 от *ЗПУО*.
- Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП и изготвяне на седмично разписание, съобразено с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят/класният ръководител, заедно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето, с детето и с родителите, индивидуализират учебната програма и персонализират начините и формите на обучение. Чрез непрекъсната комуникация обсъждат и споделят напредъка на детето, предизвикателствата в работата си и заедно намират начини за включване в самостоятелна дейност и учене там, където е детето.
- Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП.
- Използване на нормативните възможности за формиране на специални групи в училищата и детските градини при условията на чл. 194 от *ЗПУО*.
- Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас, вкл. и професионална подготовка за учениците със СОП.

5.1.4. **Мярка 4** Предотвратяване и адекватна и ефективна реакция при тежки **нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз** от и спрямо деца и ученици.

- Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата.
- Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове.
- Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им:.
  - Училищата и детските градини разработват, според своята специфика, дейности по превенция и интервенция въз основа на *Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище* и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката (чл. 40, ал. 3 от *Наредба за приобщаващото образование*);
  - Провеждане на превантивни кампании срещу агресията и тормоза в училища и в общината;
  - Организиране на обучения на директори на училища, ЦПЛР, РЦПППО, координатори на екипите за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците и др. пед. специалисти, ученически екипи по теми, свързани с противодействие на кибертормоза сред ученици;
  - Организиране на спортни събития за утвърждаване на принципите на честната игра и ненасилие;
  - Организиране на информационни и образователни кампании за превенция на правонарушенията, извършвани от млади хора;
  - Отбелязване Деня на розовата фланелка като ден, насочен срещу тормоза в училище;
  - Организиране на летни клубове по интереси.
- Подобряване на институционалния капацитет за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици.
- Използване на възможностите на програмите на детските градини и училищата по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование да определят и утвърждават спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности (чл. 16, ал. 1 от *Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование*).
- Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др., организиране на обучения на връстници от връстници съгласно чл. 17, ал. 1, т. 6, 9 и 10 от *Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.*

5.1.5. **Мярка 5** Осигуряване на възможности за разнообразна **личностна изява** на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране.

- Организиране на училищно, общинско или спортно ниво на спортни празници, вкл. и съвместно с деца и ученици със СОП.
- Организиране на игри на открито за деца със СОП и техни връстници.
- Организиране на кулинарни празници и състезания – на класно, училищно или общинско ниво.

- Организиране на театрални групи, вкл. и по кукловодство и представяне на продукция пред местната общност.
- Утвърждаване и разширяване на добрата практика на община Силистра за финансиране на общинско ниво на конкурсни сесии за малки проекти на неформални ученически и младежки групи – „Младите за Силистра“ и „Младежта срещу насилието и наркотиците“.
- Организиране на публични изяви на групите за извънкласни дейности по проекта BG05M2OP001-2.004 – 0004 – Твоят час – фаза 1.
- Фестивал, концерт или друга форма за изява на деца със СОП, придружен с изложба и/или базар, по повод 3 декември – Международен ден на хората с увреждания;
- Разработване и реализиране на Общинския календар за изяви по интереси на децата и учениците
- Организиране, провеждане и участие в различни прояви и инициативи, съгласно Културния календар на Община Силистра, включително и събития за възраждане на българския фолклор
- Организиране и провеждане на литературна ученическа конференция за ученици от XI и XII кл.

5.1.6. **<u>Мярка 6</u>** **Подкрепа на дарбите и талантите** на децата и учениците. Прилагане на **системи за поощрения и награждаване** на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

- Дейности по обща подкрепа за личностно развитие в Център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс, съгласно определените функции от общинския съвет и правилник на центъра и чл. 28 – 36 от *Наредба за приобщаващото образование*.
- Дейности по обща подкрепа за личностно развитие в Център за подкрепа за личностно развитие – НАО „Галилео Галилей“, съгласно чл. 38 от *Наредба за приобщаващото образование* – обучителни дейности, дейности, свързани с научно-изследователски проекти, дейности за популяризиране на астрономията и природните науки, масови прояви и публични изяви.
- Прилагане на гъвкави форми за работа с даровити деца и ученици в ЦПЛР. Организиране на летни клубове по интереси за деца от 8 до 18 години (временно действащи групи през ваканциите по чл. 32, ал. 1, т. 3 от *Наредба за приобщаващото образование*.
- Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби, съобразно чл. 130 от *Наредба за приобщаващото образование* – 1. осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изявени дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби; 2. осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи; 3. осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област – науки, технологии, изкуства, спорт; 4. осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други; 5. осигуряване на възможности за включване в програми и проекти.
- Учредяване на морални и материални награди за децата и учениците на училищно и общинско ниво при: 1. постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието; 2. класиране на призови места

и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта; 3. прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности, както и за утвърждаване на европейските ценности и сближаването на европейските народи (чл. 64 и 65 от *Наредба за приобщаващото образование*).

– Разработване и изпълнение на Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавните и общинските училища.

5.1.7. **Мярка 7** Дейностите по кариерно ориентиране и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие.

– Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии.
– Организиране на „Панорама на средното образование", съвместно с Център за кариерно ориентиране.
– Организиране на „Ден на кариерното ориентиране“.
– Провеждане в училищата, осъществяващи професионално обучение, на седмица на професиите (напр. открита сцена, където ученици от различни професии да предложат различни дейности по изучаваните професии)
– Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет.
– Организиране на състезание по предприемачество „Иновационен лагер“ за ученици от VII до X клас
– Участие в инициативата „Мениджър за един ден”, организирана от “Джуниър Ачийвмънт”

5.1.8. **Мярка 8** Предотвратяване на напускането на училище и ефективно включване на отпаднали ученици обратно в образователната система.

– Осъществяване на форми за ефективна работа с родители, които възпрепятстват децата си да посещават детска градина и училище
– Водене на общинско равнище на Регистър на децата и учениците в риск.
– Подобряване на обмена на данни и координацията и сътрудничеството между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система, и по обхвата на учениците, подлежащи на задължително обучение.
– Благотворителни акции за ученици в социален риск от изключване, вкл. и благотворителни и доброволчески дейности от ученици.
– Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден;
– Прилагане на гъвкава транспортна схема за пътуващите ученици
– Кампания против ранните бракове в ромските общности.
– Налагане на административни санкции, съгласно чл.347 от ЗПУО

5.1.9. **Мярка 9** Познаване от страна на общините и образователните институции и използване на възможностите на *Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование*.

– Разширяване на възможностите за включване на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование, с цел изграждане на знания, умения и нагласи, необходими през целия живот – въвеждане на учебен предмет, свързан с промоция на здравето.

- Организиране и участие в програми, свързани с профилактиката и промоцията на здравето на децата и учениците;
- Реализиране на програма за превенция на употребата на наркотични вещества "Ние сме по-силни от всичко", в рамките на която ще се проведат обучения на ученици, педагогически съветници и медицинските специалисти в училищата и изграждане на партньорски екипи за ефективно планиране и реализиране на превантивни дейности и програми.по метода "Връстници обучават връстници".
- Организиране и провеждане на дейности, свързани с повишаване информираността и изграждане на умения по отношение на здравословния начин на живот - издаване и разпространение на превантивни и образователни материали;
- Провеждане на превантивно - информационни кампании по повод: Месецът на трезвеността, 14 февруари Ден на влюбените, Международен ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН / третата неделя на м. май, 26 юни - Световен ден за борба срещу наркоманиите и 31 май - Международен ден за борба с тютюнопушенето; 1 Декември –Световен ден за борба срещу СПИН;
- Популяризиране на добри практики на гражданска активност и доброторчество;
- Организиране на обучения по защита правата на децата и дискриминацията;
- Участие в дискусии и информационни кампании за развитието и опазването на околната среда;
- Организиране на международен екологичен форум „Сребърна".

5.2. По оперативна цел 2 – Осигуряване на **качество на човешките ресурси** за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

5.2.1. **<u>Мярка 1</u>** Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

– Взаимодействие между образователните институции и общините за съвместно ангажиране на специалисти от социалните услуги за деца и услуги за деца и възрастни на територията на общината- психолог, логопед, ресурсен учител, здравен и/или социален работник, и др.

– Развитие на практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката (чл. 114 от *Наредба за приобщаващото образование).*

5.2.2. **<u>Мярка 2</u>** Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за придобиване и усъвършенстване на компетентностите, за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

– Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво (от РУО) за учители, педагогически съветници и други специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование.

– Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща

или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на личностно подкрепа.

- Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“ за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП (чл. 147, ал. 4 – 6 от *Наредба за приобщаващото образование*).
- Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности.
- Включване на квалификационен компонент, където това е възможно, в проекти на училищно, общинско и областно ниво.

5.2.3. **Мярка 3** Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини по чл. 7 от *Наредбата за приобщаващото образование.*

- Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща подкрепа за личностно развитие на дете/ученик.
- Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик.
- Подкрепа на учителите за диференцирането на подходи за обучение, които дават различни възможности за групиране на потребностите на учениците и насочване на общата и допълнителната подкрепа в най-голямо съответствие с тях.
- Обучение на педагогическите специалисти в детските градини за извършване на ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения по чл. 8, ал. 3, т. 1 от *Наредбата за приобщаващо образование*. Наблюдение и методическа подкрепа от страна на РЦПППО на ранното оценяване (нормативно основание – чл. 11 от *Наредбата за приобщаващо образование).*
- Консултиране по конкретни казуси.

5.2.4. **Мярка 4** Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.

- Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско и областно ниво.
- Провеждане на кръгла маса с преподавателите по БЕЛ на тема „*Обучението по български език в контекста на езиковата ситуация в област Силистра“*.
- Провеждане на дискусионен форум на тема „*Добри практики за осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците*“.
- Организиране представянето на опита на неправителствени организации (напр. Карин дом и др.) в прилагането на терапевтични методи и подходи към деца със СОП.

5.3. По оперативна цел 3: Организационно развитие на **институциите** в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование.

5.3.1. **Мярка 1** Развитие на капацитета на училищата и детските градини за успешно прилагане на новата нормативна уредба.

- В изпълнение на чл. 6 от *Наредба за приобщаващото образование* детските градини и училищата включват в годишните си планове дейности, срокове и отговорници за предоставяне на подкрепа за личностно развитие и изготвят обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование (чл. 7, ал. 4, т. 15 от *Наредба за приобщаващото образование)*.
- В изпълнение на чл. 7 от *Наредба за приобщаващото образование* директорите на детските градини и училищата определят координиращ екип в институцията в началото на всяка учебна година. Ролята на координиращият екип е да организира и координира процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие.

5.3.2. **Мярка 2** Развитие на общински Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР):

- Анализ на възможностите и необходимостта от разкриване на общински ЦПЛР с функция за ресурсно подпомагане.
- Проучване на възможността, необходимостта и обхвата от разкриване на дейности за допълнителна подкрепа към съществуващ център за подкрепа за личностно развитие;

5.3.3. **Мярка 3** Възлагане от страна на общините на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици на лицензирани доставчици на социални услуги за деца съгласно чл. 198, ал. 2 и 3 от *ЗПУО*. Дейностите, които могат да се възлагат по този ред са: превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП, педагогическа и психологическа подкрепа, програми за подкрепа и обучение на семействата.

- Взлагане при необходимост, на дейности по допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на лицензирани доставчици на социални услуги.
- Използване кадровия ресурс на доставчиците на социални услуги за обезпечаване на допълнителната подкрепа за личностно развитие.
- Психо-социална рехабилитация на деца и ученици в ЦОП.

5.4. По оперативна цел 4: Подобряване на **материалните условия и достъпност на средата** за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

5.4.1. **Мярка 1** Подобряване на **достъпността на архитектурната среда** в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

- Планиране на изграждането на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини – рамки, асансьори и пр.;
- Планиране на изграждането и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;
- Планиране на изграждането на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със специални

образователни потребности;

5.4.2. **Мярка 3** Подобряване на **специализираната подкрепяща среда** в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 106, ал. 4 от *Наредба за приобщаващото образование)*:

- Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали;
- Обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух, с достатъчна осветеност, която да позволява детето или ученикът свободно да отчита по устните на учителя;
- Оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура – FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците;
- Осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение – брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други;
- Осигуряване при необходимост на устройства за проследяване на погледа и специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки за ученици с комплексни физически увреждания;
- Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и специализирани кабинети;
- Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други);
- Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно- интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина.
- Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата;

~~5.4.3.~~ **Мярка 4** Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или ЦПЛР.

- Проучване на възможностите за Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или ЦПЛР

5.5. По оперативна цел 5: Подобряване на **взаимодействието** между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

5.5.1. **Мярка 1** Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Община Силистра, въз основа на предоставена от началника на Регионалното управление на образованието обобщена информация по чл. 7, ал. 4, т. 15 от *Наредбата за приобщаващото образование*

- Ежегоден отчет на дейностите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от Община Силистра

5.5.2. **Мярка 2** Създаване на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на отделите за закрила на детето от страна на училищата и детските градини:

– При отказ от страна на родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, да изрази съгласие за дейностите по чл. 41, т. 2, 5 и 7 (използването на посредник, включване в група за социални умения, наставничество), да окаже съдействие или да подпомогне реализирането на дейностите по чл. 41, директорът на институцията писмено уведомява отдела за закрила на детето по местоживеенето на детето или ученика /*Наредба за приобщаващото образование***,** чл. 48, ал. 3/.

– Директорът на училището задължително писмено уведомява родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, за откриването на процедура по налагане на санкция, а в случаите на налагане на санкция „предупреждение за преместване в друго училище“, „преместване в друго училище“ или „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение“ – и съответните териториални структури за закрила на детето. *Наредба за приобщаващото образование,* чл. 58**,** ал. 2

– Когато педагогическият съвет е идентифицирал за ученика риск от отпадане от училище, преди налагане на санкцията „предупреждение за преместване в друго училище“, „преместване в друго училище“ или „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение“ или на мярката по чл. 49, ал. 3, директорът уведомява отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“ по местоживеенето на ученика, за присъствие на негов представител на изслушването с оглед защита на правата и интересите на ученика. *Наредба за приобщаващото образование***,** чл. 60, ал. 1

– В случаите на несъгласие на родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, с предложената допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, независимо че въз основа на оценката на индивидуалните потребности по ал. 1 е установена такава необходимост, и за предотвратяване на риска от отпадане от училище, директорът на детската градина или училището писмено уведомява съответния отдел за закрила на детето с цел осигуряване на най-добрия интерес на детето или ученика. *Наредба за приобщаващото образование,* чл. 72, ал. 2

5.5.3. **Мярка 3** Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със специални образователни потребности.

- Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП – консултиране с психолози, логопеди, социални работници, тренинги и др.;
  - ✓ Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация;
- Привличане и използване ресурса на родителите за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие – включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, финансов, емоционален ресурс и т.н.
  - ✓ Прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса.
  - ✓ Провеждане на срещи с родителите/настойниците на децата и учениците с екипа за подкрепа за личностно развитие, с оглед предоставяне на актуална информация за състоянието на ученика, включително актуални медицински документи при наличие на такива, както и други документи с цел извършване на обективна оценка на образователните потребности от екипа от специалисти.
  - ✓ Въвеждане на практиката за назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция (чл. 115 от *Наредба за приобщаващото образование).*
  - ✓ Информиране на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най- благоприятна възможност за образование.
  - ✓ Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени врати в ДГ/училище“ за посещение на родители;
- Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище. Проучване на възможностите за създаване на „Училище за родители“ (в учебните заведения и/или на общинско ниво).
- Осигуряване на адекватна и достатъчна информация за родителите за процеса на приобщаващото образование на институционалните сайтове.

5.5.4. **Мярка 4** Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби:

- Консултиране на родителите на деца с изявени дарби и насочване към специалисти за развитие на детето;
- Създаване и поддържане на общински сайтове с подробна информация за институции, специалисти, форми (конкурси, пленери, олимпиади, школи, клубове и пр.), насочващи към развитие на дарби и таланти.
- Разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изявени дарби, специалисти в различните сфери на развитие и общински програми и мерки за стимулиране на деца с изявени дарби;
- Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и талантливи деца.

5.5.5. **Мярка 5** Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие:

- Прилагане на *Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция***;**
- Прилагане на *Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище*, утвърден със заповед № РД09-1871/18.12.2015 г. на министъра на образованието и науката.
- Съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД и Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие (периодични срещи, планове за действие, годишни анализи).
- Провеждане на срещи-разговори в училищата, с участието на ученици и представители на МВР, ОЗД, МКБППМН, ПИЦ и БМЧК;
- Образователни програми и кампании в училище и/или в рамките на ЦОП и/или МКБППМН за превенция на рисково поведение (агресия; насилие; отклоняващо се и рисково поведение на деца и ученици);
- Провеждане на кампании срещу зависимостите (конкурси за написване на есета, рисунки и др. по повод: 31 май – световен ден без тютюнев дим; 26 юни – Международен ден за борба със злоупотребата и нелегалния трафик на наркотици; 18 октомври – Европейският ден за борба с трафика на хора; 1 декември – световен ден за борба със СПИН и др., разработка и разпространение на информационни материали под формата на флаери, дипляни и др.)
- Организиране на хепънинги.

5.5.6. **Мярка 6** Взаимодействия между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането от училище. Обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици:

- Развитие на целодневна организация на учебния процес, като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;
- Сътрудничество с РБ «Партений Павлович» по реализиране на Плана за действие на Община Силистра в изпълнение на Националната стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане;
- Предоставяне на подкрепа от органите на местно самоуправление за ученически инициативи, организирани от младежки неформални групи и организации.

5.6. По оперативна цел 6: Сътрудничество с гражданското общество и подобряване на **обществената информираност и чувствителност**

относно целите и принципите на приобщаващото образование.

5.6.1. **Мярка 1** Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности:

- Провеждане на разяснителни кампании, чрез които да се даде яснота за начина, по който протича процеса на приобщаване, неговият смисъл и ефект за всички деца. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност.
- Организиране на срещи с родителите в детските градини и училищата на. Целта на срещите е родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми" деца.
- Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата със СОП.
- Промяна на нагласите в училищата и детските градини, в които да възприемат индивидуалните различия между децата като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем, чрез включване на родителите в съвместни дейности.
- Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

5.6.2. **Мярка 2** Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование (чл. 104 и 107, т. 2 от *Наредба за приобщаващото образование)*.

- Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система.
- Информационни материали и кампании за разясняване на възможностите на разнообразните форми на обучение.
- Подобряване на информираността на семействата относно организацията и необходимите документи за образованието на децата при напускане на страната и завръщане от чужбина.

5.6.3. **Мярка 3** Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, кампания, партньорски проекти.

- Реализиране на дейности съвместно с МИКЦ, СНЦ «Паралел Силистра» и др. НПО

5.6.4. **Мярка 4** Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора със средно и висше образование от етническите малцинства за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

6.1. Брой нововъзникнали институции – Центрове за подкрепа за личностно развитие;

6.2. Брой преобразувани институции;

6.3. Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от *ЗПУО*, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП;

6.4. Брой педагогически специалисти, участвали в краткосрочни обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;

6.5. Брой институции със значително подобрение на материалната база – нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет;

6.6. Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози.

По решение на екипа за отчитане на стратегията може да се проведе и анкетно проучване за оценка на постигнатите резултати от прилагане на Стратегията.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата общинска стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:

- **Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)**
- **Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства (2015 – 2020)**
- **Стратегията за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 –2020)**
- **Национална стратегия за детето (2008 – 2018)**
- **Национална програма за закрила на детето (2016 – 2017 – 2018)**

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Община Силистра отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия и приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни, в съответствие с компетенциите им и планираните цели и дейности.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно до 30 април, общинския съвет, по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието, приема **годишен план** за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие. Общинската стратегия и съгласуваният и приет годишен план се изпращат на областния управител до 15 май.

Изпълнението на Годишния общински план се координира и отчита по ред, определен от кмета на Община Силистра и в сроковете, посочени в чл. 197, ал. 3 от *ЗПУО*. Изпълнението на общинския план се отчита и на областно ниво – до 01 март на следващата година в областна администрация Силистра трябва да се представи отчет за изпълнението на дейностите по общинския годишен план.

За координиране на дейностите по изпълнение на стратегията, със заповед на кмета се създава екип/комисия за мониторинг, в състава на който участват представители на всички заинтересовани страни – общинска администрация, общински съвет, отдел „Закрила на детето“, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Център за специална образователна подкрепа, директори на детски градини, училища, ЦПЛР и др.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на общинската стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова общинска стратегия за следващия период.